

ХАБАРНИЦТВО У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

¹Вінницький національний технічний університет

Згідно результатів численних соціологічних досліджень, освіта, разом із медициною, в Україні визнається сферою найбільш масової корупції. Хабарництво у вищих навчальних закладах стало вже звичним і повсякденним явищем. Вплив цього явища надзвичайно шкідливий як для системи освіти, так і для суспільства в цілому. Перш за все, хабарництво різко знижує якість освіти, оскільки дає можливість отримувати диплом без набуття необхідних знань. В результаті, замість кваліфікованих спеціалістів у сферу трудової діяльності потрапляють некваліфіковані працівники, що надзвичайно негативно позначається на конкурентоспроможності країни.

Ключові слова: освіта, вищий навчальний заклад, корупція, хабарництво.

Keywords: education, higher education institution, corruption, bribery.

Стратегічний розвиток української держави, здійснення політичних, соціально-економічних та правових реформ ставить перед українським суспільством важливі завдання. Одне з основних – підготовка кваліфікованих фахівців для діяльності в усіх сферах нашого суспільного життя, має комплексний характер, тому що включає в себе цілу низку принципових заходів, направлених на створення такої системи освіти, яка може об'єктивно готувати спеціалістів із сучасними знаннями, високою культурою, належним рівнем громадської та соціальної свідомості.

Повідомлення про посилення заходів по боротьбі з корупцією у ВНЗ, школах та інших установах освіти лунають з екранів телевізорів майже не щодня. В Україні корупція у вищій освіті набула ознак системного явища. За даними соціологів, щонайменше 60% опитаних особисто стикалися з хабарництвом у вищих навчальних закладах або чули про такі випадки. Корупція у вишах – це не лише хабарі, кумівство, купівля оцінок і дипломів, а й порушення базових норм академічної етики (плагіат, фальсифікація, фальшиве співавторство).

Підготовка висококваліфікованого фахівця для кожної галузі суспільного життя потребує низку важливих заходів у системі вищої освіти. Безумовно, реформування вищої освіти – це складний і тривалий процес, який має достатньо багато проблем об'єктивного та суб'єктивного характеру, кожна з яких потребує уваги. Тому з'ясування основних причин, що породжують хабарництво у сфері вищої освіти, становить безперечний інтерес.

Основних причин, що породжують корупцію у вищій освіті декілька:

- економічні, правові, організаційно-управлінські та соціально-психологічні чинники, що сприяють поширенню корупційних практик в усіх сферах;
- перенасиченість сучасного ринку праці випускниками ВНЗ;
- низька ринкова вартість фахівців, що здобувають вищу освіту;
- нерозвиненість сучасного ринку праці з точки зору низького попиту на висококваліфікованих фахівців;
- низька ринкова вартість праці викладачів;

- руйнування жорсткої системи зовнішнього контролю (недієвість антикорупційного законодавства, безкарність хабарництва);
- руйнування внутрішнього контролю;
- низька цінність саморозвитку, освіти та знань;
- відсутність зовнішнього оцінювання на етапах навчання у ВНЗ;
- суб'єктивність оцінювання знань студентів;
- застаріла методологія викладання і навчання;
- відсутність належного громадського контролю за вступною кампанією та екзаменаційними сесіями;

- пасивність студентського самоврядування в питаннях викорінення корупції тощо.

Проблему хабарництва у вищій школі можна вирішити насамперед через:

- підвищення престижності вищої освіти, зокрема через запровадження механізмів суттєво більш високого рівня оплати фахівців з вищою освітою;
- впровадження економічно обґрунтованих обсягів набору на спеціальності відповідно до попиту економіки і суспільства;
- надання ВНЗ статусу «автономних університетів», що стимулюватиме їх до зацікавлення студентів якістю отриманих знань;
- доведення до відома студентів їхніх прав та механізмів, за допомогою яких вони можуть захищатися від корупції;
- створення «телефону довіри» для студентів;
- розширення повноважень органів студентського самоврядування в плані контролю за якістю надання освітніх послуг, а також залучення представників органів студентського самоврядування до складу екзаменаційних комісій;
- принципову позицію адміністрації вищого навчального закладу.

Висновки.

На сучасному етапі розвитку нашої держави суспільство не знаходить позитивних ресурсів для боротьби з таким соціально-політичним феноменом як хабарництво. Тобто у свідомості громадян міцно проросли уявлення, що явище це цілком нормальне.

Нинішні вади системи вищої освіти є однією з найгостріших суспільних проблем, оскільки вкрай негативно впливають на такі соціально активні прошарки населення, як студентство та інтелектуальна еліта. Тому привернення громадської уваги до цієї проблеми має першочергове значення.

Ринкова економіка вимагає підготовки професіоналів вищого рівня у будь-якій сфері соціально-економічного та політичного життя молоді держави.

Звільнення системи вищої освіти від корупції та хабарництва, проведення глибоко продуманих реформ, які б якісно змінили модель управління вищими навчальними закладами, стає життєвою необхідністю. Внаслідок того, що корупція носить системний характер і спостерігається в усіх гілках влади, проблема боротьби з нею набуває особливого значення.